

Brusel se snaží zachránit povolenky

Když v roce 2005 Evropská unie spouštěla systém emisních povolenek, doufala, že se díky němu stane globálním lídrem v boji proti skleníkovému efektu. Po sedmi letech je z velkých plánů velká blamáž.

Experti se přou, zda má ojedinělý mechanismus na snižování emisí smysl. Recese nahlodává ochotu Evropanů platit za čistší, ale dražší elektřinu. Průmysl křičí, že povolenky oslabují jeho konkurenceschopnost. A zbytek světa? Nejenže nejde ve stopách EU, ale její snahy bojkotuje: například Čína zrušila Airbusu kontrakt na letadla za 14 miliard dolarů jako odplatu za letošní zavedení emisních povolenek do letecké dopravy - a to i pro mimoevropské aerolinie.

Hlavní ale je, že trh s povolenkami nefunguje. A právě to se Brusel pokusí napravit.

Příliš levná povolenka

V čem je problém? Povolenek, jež Evropská komise rozděljuje jednotlivým státům, je přebytek. V krizi klesla výroba energie, takže jich znečišťovatelé spotřebují méně. S přebytkem jde ruku v ruce pokles ceny. Ta teď osciluje mezi sedmi až devíti eury za tunu emisí.

Na takové úrovni povolenky jako nástroj na snižování emisí nefungují. Při nízké ceně je pro firmy výhodnější provozovat "špinavé" zdroje a platit (nízkou cenu) za emise. "Hranice, od které systém začíná fungovat, je 15 až 20 eur za tunu emisí. Teprve při ceně nad 20 eur se vyplácí nahrazovat hnědouhelné zdroje zdroji na plyn," říká Vladimír Štěpán z poradenské firmy ENA. A při ceně pod 15 eur také nelze zaručit návratnost investic do jaderných elektráren.

Šance na obrat ve fungování povolenkového trhu do konce tohoto roku je nulová. "Povolenky mají jakousi hodnotu jen proto, že firmy počítají s tím, že si je převedou do příštího pětiletého období, jež začne v roce 2013. Kdyby to nešlo, spadly by na nulu," tvrdí Jan Pravda z firmy Pravda Capital, která s povolenkami obchoduje.

Evroparlament v dubnu dostane na stůl plán, který má trh zachránit alespoň v příští etapě, tedy v letech 2013 až 2020. Záchrana spočívá ve snížení emise povolenek na první půli období. První návrh, aby se plánovaný příděl na 10 miliard tun osekal o 1,2 až 1,4 miliardy, je politicky neprůchodný. Europoslanci proto dostanou návrh jen v obecné rovině, bez čísla.

"Ubrat by se tak mohlo třeba jen 700-800 milionů tun, je to otevřená otázka," říká Pavel Zámyslický z ministerstva životního prostředí, podle něhož se Brusel pokusí o takový zásah, který by cenu povolenky dostal do pásma 15 až 20 eur za tunu. I to je hodně vzdálené původním

odhadům z dob, kdy se povolenky zaváděly. V roce 2005 předpovídaly banky, že povolenka bude po roce 2013 stát kolem 60 eur.

Část expertů ovšem nevěří, že chystaný zásah pomůže. "Je to jen hra, posun v čase. Sice by se zvedla cena povolenek na spotovém trhu, ale zase by spadla cena futures (budoucích kontraktů)," říká Pravda. Jeho firma zatím nemění predikci, která s 30procentní pravděpodobností předpovídá v roce 2015 cenu povolenky pod třemi eury, s 60procentní pravděpodobností pod devíti eury a jen 10procentní šance dává ceně nad 24 eur. Ani Vladimír Štěpán z poradenské firmy ENA nevěří, že cena povolenky někdy stoupne nad 20 eur. Energetici navíc pochybují o účinnosti celého systému.

"Dnes je to z pohledu Evropy jeden z nejméně šťastných způsobů boje proti globálnímu oteplování. Jsou účinnější řešení, která mají i lokální efekt - třeba omezování emisí v dopravě. Povolenky za mnoho peněz přispívají k řešení globálního problému, ale nemají téměř žádnou výhodu pro evropské obyvatele," říká šéf holdingu EPH Daniel Křetínský.

Pokud plán na oživení trhu v letech 2013 až 2020 nepomůže, má celý systém placení za emise jen malou šanci na přežití. Stojí za ním hlavně Německo a Velká Británie, proti se ale staví sebevědomé Polsko. A kritiků spíš přibývá.

Šance na zásah jsou vyrovnané

Za růst ceny povolenky bojují dnes kromě podnikatelů v "zelené energetice" a ekologů strážci státní kasy. Jak spočetlo ministerstvo životního prostředí, získal by český státní rozpočet z povolenek v příštích pěti letech při ceně 8 eur za tunu 60 miliard korun, při ceně 16 eur už ale kolem 115 miliard.

Proti platbám za emise se ale čím dál ostřeji staví průmysl. "Evropská regulace je už neúnosně drahá. Nejde jen o povolenky, ale i o směrnici REACH, přísnější limity pro energetické zdroje, o směrnici o prevenci havárií, o podporu obnovitelných zdrojů. K tomu platby za emise a české poplatky za znečišťování ovzduší. Jen pro náš sektor to jsou desítky miliard," říká šéf Svazu chemického průmyslu ČR Ladislav Novák, který nyní objíždí europoslance a lobbuje. Podobně jako další kapitáni průmyslu, včetně šéfů evropských gigantů typu ArcelorMittal.

To, co ale kritizují všichni - a energetici zvláště hlasitě -, je přetrvávající nejistota do budoucna. "Je fascinující, s jakou frekvencí mění Brusel podmínky pro odvětví, kde se dělají mnohamiliardové investice. Nakonec je jedno, jak debata o povolenkách skončí. Jen ať už konečně víme, jaká pravidla budou v příštích letech platit," říká vládní zmocněnec pro stavbu Temelína Václav Bartuška.

0,9 až 1,4 miliardy povolenek

je nejčastější rozmezí, o které by se měla plánovaná alokace v prvních letech snížit, což by mělo zajistit přežití systému ETS a zvýšení cen povolenek. Hovoří se ale i o nižším množství

ubraných povolenek, někde mezi 500 až 700 miliony kusů. Tyto povolenky budou ale na konci alokačního období do systému opět vráceny.

6,99 eura

je dnešní cena za jednu povolenku EUA na německé burze v Lipsku. Jedna povolenka firmě umožňuje vypustit jednu tunu CO₂ do ovzduší. Aby měla jaderná elektrárna před ostatními zdroji dostatečnou konkurenční výhodu, měla by podle expertů činit cena povolenky zhruba 15 eur a více.

